

og det vil ikke være stiftet til at sætte Staten iftand til i det Enkelte at følge Virksomheden. Naar der er blevet peget hen til forskellige Tilfælde, hvor der skulde være ydet en lignende Statsgaranti, og naar man har villet hævde, at det Princip ikke er nyt, men tværtimod meget gammelt, skal jeg ikke her paany gennemvandre alle de Argumenter, som ere ansøgte derimod, men kun i alt Korthed erindre om, at, hvad Jernbanegarantien angaar, er Berettigelsen til Anvendelse af denne Analogi tilstrækkelig gjendreven derved, at det jo fra alle Sider er erkjendt, at Garantien for Jernbanelaan var slet ikke Andet end en Betalingsmaade, som Staten valgte for de paagjældende Baner, og hvad Exempler fra det forrige Aarhundrede angaar og navnlig den kjøbenhavnske Kreditkasse angaar, spørger jeg: Svormange statsøkonomiske Principer af dem, som anvendtes for 100 Aar siden, er man nu villig til at godkjende? Hele den Tankegang, som førte til paa hine Tider, at Staten troede at kunne optræde som Leber af Næringsveie, som særlig indgribende i Handel og Vandel, er jo forlængst bleven underkjendt af den fremfærdne Erfaring, og man vilde sikkert ikke paa noget andet Omraade benytte sig af, at man for 100 Aar siden har anerkjendt et saadant Princip, naar det maa indrømmes, at man siden fuldstændig har forladt det. Altsaa, Statskassens Garanti er et nyt Princip; efter Grundlovens Ordelse er det første Gang, at et saadant Princip søges gennemført, og det er et Princip, som man ikke kan gaa til uden en vis Betænkelighed. Jeg udtrykker mig med saa meget Forbehold, fordi jeg om kort Tid vil komme til at erklære mig over min Stilling til Lovforslaget i det Hele og derved ikke ønsker at gjøre stærkere Indsigelser end dem, der kunne forenes med den Holdning, jeg da vil indtage. Jeg siger: Principet er nyt, og det har sine Betænkeligheder. Hvad der skulde rejskedig-gjøre dets Anvendelse ved denne Leilighed er, at man ved at give Statsgaranti til Kreditkasser af den Art, Lovforslaget omhandler, vilde være iftand til at fremme Samsundsinteresser, som vare af særlig stor Betydning, og detsom Kreditkassen eller Kreditkasserne alene vare bestemte for mindre Landeindomme, for Husf med Jord, vilde ogsaa jeg erkjende, at saa var Samsundsinteressen efter min Opfattelse stor nok til at kunne berettige til, at man anvendte dette i og for sig Mislige med en Garanti fra Statens Side. Det er min Overtydning, at ligesom det store Agerbrug væsentlig ved en større Intenfitet maa søge at kæmpe med de Vanskeligheder, som taarne sig op om det, saaledes er for en meget væsentlig Del Nationalvælstanden i vort Land afhængig deraf, at de smaa Fordeindomme kunde komme i en betydelig bedre Kulturtilstand end den, de hidtil har været i. Alle Beskræbelses, som gaa ud paa at sætte Besiddere af saadanne mindre Jordstykker, som væsent-

lig ved egne Kræfter søge at gjøre dem indbringende, iftand til at hævde deres Dyrkning til den højeste Grad af Fuldkommenhed, have i alle Henseender min Sympathi, og det ikke blot en sentimental eller filantropisk Sympathi, knyttet til, at man ønsker at hjælpe disse Samsundsklasser, men tillige en ganske materiel, en rent rationel Sympathi, fordi jeg er overbevist om, at Intet vil bidrage mere til hele Statsamsundets Vel end netop dette. I den Retning er der ikke gjort Meget af os hidtil; Lidt er der vel blevet gjort ved det Præmiesystem, som for nogle Aar siden blev indpasset paa Finantsloven. Det er nu imidlertid ikke store Sager, som vi dog anvendte paa at fremme den bedst mulige Dyrkning af smaa Huslodder, og disse Summer, som vi saaledes give, blive skaarne istykker og splittede paa en saadan Maade, at jeg ikke kan negte, at man har en vis Ret, naar man stundom fremstiller det hele Forhold som næsten komisk. — Der er i disse Dage blevet omdelt til os en lille Bog, som jeg med megen Interesse har gennemstuderet. Det er en Beretning fra Havedyrkningssektet om den Maade, hvorpaa dette Selskab i Løbet af 3 Aar har anvendt de det tilstaaede 2,000 af de 20,000, som paa Finantsloven ere opførte til Præmie for fortrinlig Dyrkning af Husmandslodder, til Præmier for saadanne Husmænd, som have gjort sig forjente i Retning af Havedyrkning. Denne Beretning er paa en Maade baade til at le og til at græde over. Man veed ikke, hvad man skal sige, naar man ser Præmier — jeg vil ikke sige paa 20 Kr. — thi det er store Præmier; men paa 10, paa 8, paa 6, paa 4, ja paa 3 Kr. „som en Opmuntring“. Det kan dog neppe have nogen stor Betydning, om der for en vedholdende Arbeiden, der stræffer sig maafte gennem adskillige Aar, gives en Mand 3 Kr. Jeg vil snarere sige, at det har noget Urimeligt, noget Krænkende ved sig. Men ved Siden deraf har denne Beretning forskellige Elementer, som man ikke kan gennemlæse, uden at skjønne paa i højeste Grad, hvad der dog lader sig gjøre paa dette Omraade. Der gives ved Ansørelse af Navne Exempler paa Folk, som have ud af ganske smaabitte Jordstykker ved ihærdigt Arbeide og forstandig Anvendelse frembragt en saadan Indtægt, at det maa forekomme En næsten utroligt. Der er mange af disse Exempler, som jeg kunde nævne, men jeg skal dog holde mig til nogle faa. En Mand i Kjøbenhavns Amt har af 1½ Td. Land havt en Bruttoindtægt, som i 1874 var 960 Kr., i 1875 var stegen til 1,240 Kr. og i 1876 til 1,620 Kr., og i dette sidste Aar var hans Nettoindtægt af disse 1½ Td. Land 1,000 Kr. En Mand paa Fyn, i Densø Amt, har havt et Hus med 7,000 Kvadratalen Jord, og denne Have har i 1875 indbragt 620 Kr., væsentligst derved, at han har forstaaet at tage to Afgrøder af Jorden. En anden Mand paa Fyn